

ОРГ

1614

ЗАКОН

О
ОДРЖАЉУ НАРОДНОГ БЛАГОСТАЊА

(у пројекту пред Н. Скупштином)

— ПРВО ИЗДАЊЕ —

ЈАГОДИНА

Уметљачка Штампарија Адама Глигорђевића и Сина

1915.

ОЖИ 2303/81
МД 138

ЗАКОН

О

ОДРЖАЊУ НАРОДНОГ БЛАГОСТАЊА

(у пројекту пред Н. Скупштином)

— ПРВО ИЗДАЊЕ —

ЈАГОДИНА

Уметничка Штампарија Ацама Глигоријевића и Сина
1915.

ИМБ - БР 1351

Народној Скупштини

Подносимо Народној Скупштини: предлог закона за одржање Народног Благостања, на дискусију и решење.

Садржина предлога и сувише убедљиво показује мотиве, који су нас руководили на овај посао, као и циљ, који желимо тиме постићи. Осигурати, сачувати од материјалне пропасте покољење које је водило тако дуге и велике ратове, прва је брига Народног Представништва. Прогласити овај закон, значи, ужећи нову буктињу у српском хероизму. А од колике је то превелике потребе, казују догађаји, чији смо сведоци, казују дани у којима живимо.

Ми се одазивамо својој дужности; а на Народној Скупштини је, да она учини своје

Спроводећи овај предлог, ми морамо још и ово да кажемо. Рађен је на брзу руку, и ако с пажњом,

те у њему има и празнина. Из са-мога цела види се, да ми те ствари мислимо да се попуне правилником. И тако треба да буде. Али ипак мо-рамо нагласити да се обрати пажња на ове две ствари. У пројекту је пропуштено изречно нагласити, за ратну порезу, на концесионирана пре-дузећа, која због рата више привре-ђују, као на пример. Шећерну Фабри-ку у Ћуприји и др Њих треба само видније истаћи, ма да и то закон са-држи. У пројекту смо санкцију за-кона поверили правилнику. Међутим морамо признати да је незгодно сло-боду (казну затвора) и имовину (нов-чану казну) оставити ђудљивим ру-кама политичких људи: то треба да уђе у закон. Ми ћемо, пред одбо-ром, који се буде образовао за из-раду овог закона, обе те ствари, новим допунама поправити.

Још молимо да се овај предлог узме као хитан

14. децембра 1914. год.

Јагодина.

Народни посланици:

Д. Пећић

Жив. А. Златановић

Сретен. С. Милосављевић

Илија Анђелковић

ПРОЈЕКТА ЗАКОНА О Одржању Народног Благостања.

Чл. 1

Ради одржања народног благоста-ња у земљи, поремећеног дугим ра-товима, овим законом заводи се рат-на правичност, као нужда, за спас ге-нерације, која је водила велике на-родне ратове у годинама 1912., 1913., 1914, и 1915.

Чл. 2.

Ова нужна правичност примењује се поглавито на ратнике као и на људе и њихову имовину, из места која су ратовима поплављена, или су оглашена за ратну (бојишну) зону или отуд становништво исељено или у опште употребљена за војне од-носно ратне циљеве.

Но она се, по одредбама овога за-кона, примењује и на остало станов-ништво земаљско, и то само онде и у колико је појединац овим ративи-

ма донао невоље, или се нарочито користио.

Личне (физичке) повреде односно невоље, регулисавају се само законом о потпори војних инвалида.

Чл. 3.

Али ако је појединац у тим местима (чл. 2.) и даље радио своје редовне послове, или је његова кућа (породица, чељад или ма ко домаћи) за исто (ратно) време обављала његов посао, или је његова радња пренета у друге крајеве земље и тамо настављена, онда се на њега не може применити благодјејање ове нужне правичности.

Чл. 4.

За државне чиновнике, и у опште јавне и приватне службенике: на расположењу, милостињи, пензији или у дејству, који су за све ово време уживали своје раније плате и хонораре и у опште приходе од својег главнога рада, не важи благодјејање овога закона.

Но ако је који од ових, претрпео какав пустош или у опште штету на већ постојећој својој имовини (стварима и имању) онда ће и он,

за ту имовину, имати пакпаду по одредбама овог закона.

Чл. 5.

Сва она лица и установе, који су за време ових ратова радом, који је такав постао због ратних прилика, повећали своју имовину и приходе, или су приходили услед ратних прилика нешто што им до сад по току њиховог редовног посла није постојало, плаћаће нарочити вишак од своје досадање порезе, као ратну порезу.

Тако исто и лица и установе, који су и даље радили своје послове, али су цене својим артиклама повећавали за време рата, или су приход нарочито увећали због ратних прилика, плаћаће ратну порезу, по смислу овог закона.

Чл. 6.

За тачну примену и извршење овога закона, одредећи се нарочити одбори или тела, којима ће се прописати правилник.

Али ни правилником (који се може мењати) ни од укама тих одбора, не може се изменити смисао и дух

овога закона Свака радња противна овом закону, ништавна је.

Чл. 7

Ратна правичност обухвата само ове имовинске односе: кирију, порезу с прирезима, интерес, обвезе главница, опустошену (поништену или разграбљену) имовину, и ратно осигурање официра.

Накнада штете услед личног нерада лицима и установима као и остала друга имовинска питања, не потпадају под овај закон. Њих појединци поднесе сами, у колико је ко ратом погођен.

а) Кирија.

Чл. 8.

Кирајције (лица и установе) који су закупна добра, у којима су становали, до на дан 12 јула 1914. године, услед рата, било због навале непријатељске, било услед наредаба власти, напустили, и због тога живели у другим местима, неће иикако плаћати ту своју уговорену кирију својим газдама, од тог дана, па све до дана, када им се наредбама власти допусти повратак својим кућама.

Чл. 9

Они исељени закупци који су државни чиновници, и у опште јавни и приватни службеници: на расположењу, у пензији, дјејству или с милостињом, ако су за то време имали своје раније главне приходе и привреде, плаћаће и даље своју уговорену кирију својим газдама.

Али, ако је такав чиновник или службеник имао своју породицу (жену или децу, или родитеље које је он дотада издржавао), па није за време рата имао никакву дијурну, додатак и у опште какав вишак својим дотадањим приходима, онда ће он плаћати газди само половину своје кирије за све ово време.

Но ако су пензионери, лица на расположењу или с милостињом имали као главну зараду, још и какво приватно занимање (радњу адвокатуру и т. д.) па им ово сад престало, плаћаће половину од онога што би платили, по овој одредби, кад би им то занимање остало.

Чл. 10.

Лица која су по чл. 8. овога закона исељена, из својих досадањих

станова, али су у новим местима становања, радили свој ранији посао, или какав нов посао, који им је доносио приход, или су били војни или државни лиферанти, плаћаће ту кирију својим газдама у износу две трећине дотадање цене.

Чл. 11.

Лица из чл. 8. овога закона која су и даље остала у својим становима, живели у местима за све време рата и непријатељске поплаве, или за један део тог времена, и свој посао радили, плаћаће своју уговорену кирију до дана свога седења.

Ако је такво лице учествовало у рату, а његову радњу — за то време, водили, ма ко, било домаћи, било страни, на његово име, онда ће и он такође плаћати кирију.

Ако је за то време радња била затворена, и само је у стану остала породица, а сва су одељења уједно дата под закуп, онда ће плаћати половину кирије, све до дана затворене радње. Но ако је радња била отворена неко кратко време, (десет до петнајест дана у месецу), онда се сматра да је била затворен.

Ако је радња дата, по писменом уговору потврђеном код власти, другоме на рад, онда ће позакупац плаћати ту кирију за време за које је употребљавао позакупна добра.

Она лица у Београду, која су за време рата живела такође у Београду, а своје становање, услед рата или наредба власти, преместили у кућу другог краја Београда, неће такође плаћати своју кирију из напуштеног стана, од дана кад су исти напустили. Седење до десет или петнајест дана у месецу, у свом стану, сматраће се као да је стан са свим напустио.

Чл. 12.

Но ако је закупац био држава, онда ће она плаћати две трећине своје дотадање кирије; а ако је то био округ, срез, општина, село, цркве, манастири, онда ће плаћати половину своје дотадање кирије.

Чл. 13.

Но на становништво вароши и места која су у току ратова напуштана, као: Ваљево, Ужице, Пожега, Косјерин и др., примена ових одредаба важи само за време док су била

под непосредним утицајем рата.

За сумњиве случајеве, важи оно што војне власти у свом извештају означе, па тражење појединаца или ма које власти.

б.) Пореза и прирези.

Чл. 14.

Сва физичка лица која су учествовала у ратовима, као и она лица и установе који нису учествовали, али услед непријатељске навале, рата или наредба власти, нису обављали своје дотадање редовне главне послове, радње, бирое, не плаћају држави порезу и прирези за време од 15. септембра 1912. године па до шездесет дана, од дана Указа наше опште или делимичне демобилизације садањег Европског рата, и то како на личност лични рад, своју радњу, и биро тако исто још и на непокретно имање, његов принос, а земљорадници и на све зиратно и у опште обделавајуће земљиште, но на непокретно имање, његов принос и зиратно земљиште од 12. јула 1914 године, па до горњег дана.

У оптим местима и случајевима, где је обустава радње и привреде

трајала краће време, највише до три месеца дана, нема места примени горње одредбе,

Ако је ко већ што платио држави од ове порезе, онда ће му се положена сума урачунати за будуће време. А ако за то будуће време пор. објекат не буде постојао, пратиће се за толико,

Чл. 15.

Прирези округа, среза и општине, лица из чл. 14. овог закона плаћаће половину за ово време.

Чл. 16.

Од ове порезе и приреза не ослобођавају се државни чиновници, и у опште јавни и приватни службеници, који су на расположењу, у пензији, у дејству или с милостињом, ако су они своје дотадање плате, хонораре и у опште главне своје приходе, и даље примали.

Али ако су они имали своју породицу (жену, децу, остареле родитеље) па су је морали исељавати у друга места становања, и тамо живели више од три месеца, или су они учествовали у рату, а нису поред

плате имали никакав хонорар, додаток, и у опште већи приход од ранијег, онда ће плаћати зато време само две трећине своје дотадање порезе и свих приреза, које су плаћали на те приходе. А ако су и исељавали породицу за више од три месеца дана и лично учествовали у рату, платиће само трећину пореза и сваких приреза.

Чл. 17.

Сви они чиновници и у опште службеници: у дјејству, пенсији, на расположењу или с милостињом, који се из свог места становања нису услед рата и наредба власти кретали у друга места, а своје раније плате и главне приходе имали, плаћаће држави своју целу дотадању порезу и прирезе, као и све друге прирезе и дажбине.

Ово исто важи и за случајеве кад је кретање трајало највише до три месеца дана код њих.

Чл. 18.

Лица: на расположењу, пензији или милостињи о којима говоре чланови: 16. и 17. овога закона, ако су у гла-

вно своје привређивање, имали још и какво приватно стално занимање, (радњу, адвокатуру, директуру и т. д.) па им приход отуд услед рата за све време престао, плаћаће половину онога што би по тим законима плаћали, кад би им оба занимања остала; односно половину своје порезе и приреза, кад не би ништа по тим члановима плаћали.

Чл. 19.

Она лица, која су и даље у истим местима (чл. 14.) становали и радњу своју водили преко ког свог (домашег чељад или службеника, или страног), плаћаће своју дотадању порезу и све прирезе и јавне дажбине.

Ово исто важи и за случајеве, где је радња била затворена до два месеца дана. Ако је то затварање било дуже, онда ће ослобођење бити примењено сразмерно времену обуставе радње.

Чл. 20.

Сва она лица, која су за време рата, имали у својим дотадањим приходима и расходима веће приходе од ранијих; који су им дошли било

услед личног рада или од имовине (давање под закуп имање избеглицима и т. д.), или услед повећања цена дотадањим артиклима, или повећања радње, а све услед ратних догађаја, плаћају нарочити вишак у порези, звану ратну порезу.

Ратна пореза износи највише толико колико је износ већ плаћене порезе, а код војних и државних лифераната као и код других где је то изрично казано у овом закону, износи и више.

Чл. 21.

Сва лица, која су се поред својих дотадањих послова, бавили лично и неким другим, услед ратних догађаја, који је уз стари приход доносио ма какав принос поред дотадањег, плаћаће сву своју дотадању порезу и прирезе, а поред тога још и вишак половину свега тога, као ратну порезу.

Чл. 22.

Сва лица, која су исељеницима давали станове под закуп, плаћаће ратну порезу на принос од закупнице у трећини примљене кирије, а за време докле је закуп трајао и на

сву суму коју су као кирију или накнаду примали.

Чл. 23.

Бакали, кафеџије, касапи, трговци, лебари, хотелијери, обућари, млекаџије и у опште детаљисте, (продавци робе, иамирница и лични рад) који живе у Нишу и Крагујевцу на име ратне порезе плаћаће још и по један вишак (сума) од два пут више њихових приреза и пореза.

Али у Ваљеву плаћаће једанпут и по, а по свима осталим местима, и зван бојишне линије, још једанпут више од своје раније порезе.

Да ли је које место било изван бојишне линије, утврђује се извештем војне власти. А да ли је које место у земљи било насељено избеглицама, или услед рата имало изванредне користи због великог броја потрошача, решава порески одбор, по саслушању дотичне општинске власти и оцени свега што за нужно нађе. Тако исто, и по истам основи ма он решава да ли кога као изузетак треба ослободити ратне порезе, или му ставити нарочити вишак, као и за које је време појединац,

или целина у месту имала веће користи. Сразмерно тако изнађеним околностима, одмераваће се ратна пореза, према горњој скали

Чл. 24

Лиферанти на лиферовани посао војсци или држави, платиће поред своје порезе и свих приреза, још дуплу порезу и прирезе, на лиферовани посао, од суме коју би, за тај посао платили да је лиферација била у мирно време.

Чл. 25.

По свршетку ослобођења и наплате ратне порезе, извршиће обрачун Министарство финансија (Пореска Управа) целокупног овог стања које је из рата пришао.

И ако показана разлика иде на штету (мањак) државе, (од стања које би било у мирно време), онда ће се она покрити из зајма, који се буде закључио за покриће ратне накнаде.

в.) Интерес.

Чл. 26.

Сви дужници интерес на капитале, који су дати било на зајам, било на

приплод, било на текући рачун, било на улог, на основу личног или реалног кредита, неће никако плаћати својим повериоцима за време од 12. јула ове године па до дана опште или прве делимичне демобилизације војске, из садањем Европског рата, ако су они учествовали у рату.

Исто тако тај интерес неће плаћати ни она лица и установе (јавне или приватне) који нису учествовали у рату, ако су они због рата, непријатељске навале, и у опште наредре власти напустили свој досадањи главни посао и рад, и престали са својом ранијом главном привредом и привређивањем.

Чл. 27

Но лица и установе, о којима говоре чланови 16. 17 и 18 овога закона плаћаће интерес исто као што је и тамо казано за порезу а лица из члана. 19., 20, 21, 22., 23. и 24 овога закона, плаћају и даље сав свој уговорени дужни интерес, на позајмљене капитале, и не могу се користити благодјејањем из чл. 26. овог закона.

Чл. 28.

По свршетку овог времена, Управа Фондова и Народна Банка, направитиће коначан обрачун о штети која им се појави услед непримљеног интереса.

Ту штету покриће из добити годишње, и то Народна Банка сву ону по задржању 5 % за акционаре. И народна Банка и Управа Фондова све што је досад давала држави, као и тантијеме, тако и дотације свију фондова сем резервног употребљаваће годишње стално до потпуног покрића ове штете.

г.) Главница.

Чл. 29.

Главнице дугова и обавеза оних државних чиновника и земљоделаца (чији непосредни порез с прирезом износи испод 40. динара) акцептаната, који су учествовали у рату, а које су пласиране код новчаних завода, (сем оних код Управе Фондова) до 12. јула 1914. године, преносе се ради наплате на Народну Банку.

Преносиоцима издаће Народна Банка покриће у својим новчаницама, до номиналног износа главнице и

прираслог интереса до 12. јула ове године. Ове новчанице пустиће у саобраћај Народна Банка независно од свог новчаног контингента, који има или је имати. Подлога овом контингенту биће пренесене исправе са општим жиром Државе до висине укупне суме

Она ће их, у року за десет година од дана преноса, уз једнаке полугодишње отплате, са 6. % год. интереса (од дана кад овај настане тећи по овом закону) наплатити од дужника. По мери наплаћених примања, смањиваће се горњи ратни новчанични контингент.

Сву ову радњу вршиће Народна Банка бесплатно, до потпуне ликвидације овог посла.

Чл. 30

Сав горњи интерес 6. % иде у корист државе, као и сва штета која изађе услед којег ненаплаћеног примања што иде на терет државе.

Разлика између добити и штете, ако је на штету државе покриће се из зајма који се буде за покриће ратне накнаде закључио.

Чл. 31.

Спорови по овим обвезама и све радње власти, по њима, водиће се без икакве таксе

Чл. 32.

Извршење наплата ових обавеза из чл 19. и 30. као и спорови који отуд настану, вршиће се по закону о уређењу Управе Фондова такође без таксе.

Извршиоци тога посла биће лица која Народна Банка за такве одреди и о томе извести надлежну првостепену судску и полицијску власт. Она може исти посао пренети и на надлежне органе Управе Фондова који морају тај посао извршити бесплатно у корист Народне Банке.

д.) Поништај и Разграбљење Имовине.

Чл 33.

Сваки поништај и оштећење имовине (покретне и непокретне) која је појединцима учињена, у местима непосредне ратне бојишне линије,

било од домаћих, било од непријатељских лица, за време од 12. јула 1914. године па док рат траје, накнадиће држава.

Чл. 34.

Исто тако накнадиће се и официрима (активним и резервним) штета коју претрпе услед губитка њихових коња или ратне опремеа, ако је ова произашоа услед рата односно за време док су под заставом били у овом рату.

Чл 35.

Коморције чију је стока у рату угинула или поништена, имају права на накнаду те штете и то у половини њихове вредности, ако плаћају непосредне порезе испод 50 динара. Преко те суме порезе не даје се накнада,

Чл 36.

Штету по чл 33., 34. и 35. оцењују, пописују и за исплату упућује Министру Финансија нарочити одбор

А држава је исплаћује само из зајма, који се буде после рата закључио за покриће ратне оштете.

ђ.) Ратна осигурања.

Чл. 37.

Половину премије, свих закључених ратних осигурања, официра (активних и резервних) који су у рату учествовали у оперативној војсци, плаћа држава по II одељку предњег члана.

Чл. 38.

Породици официра (резервних и активних) погинулим у рату (жени, деци, или родитељима које је он издржавао) на име уређење њихових имовинских одношаја, као посмртна плата издаје се полугодишња плата по II. од. чл. 36. овог закона,

Време проведено у рату, оним резервним официрима кад ступе у државну службу, рачуна се за пензију, као и активним официрима.

е.) Примена и извршење закона.

Чл. 39.

За правилну примену и извршење овога закона Министри: Финансије;

Привреде и Правде прописаће правилник у року за три месеца.

Правилником ће се попунити празнине овог закона и извести пуна правичност у сређивању имовинских одношаја, у колико је то пропуштено овим законом, да се учини.

Тако ће се одредити казна за све који наруше поједине одредбе овог закона и тог правилника.

Чл. 40.

Одбор према чл. 36. одређује се правилником и наменује се у року за десет дана, од дана издања правилника.

Правилником се утврђује један или више одбора, који се по нахођењу надлежне власти увек могу мењати.

Чл. 41.

Пореска одељења, уз сарадњу лица, чија се број утврђује правилником, извршиће у року за три месеца дана од данас, попис лица на која треба реазрезати ратни порез према чл. овога закона.

За износ наплаћене избеглицама кирије, где нема писмене исправе (уговора, признанице и т. д.) послу-

жиће искази газда и кирајџија. Где нема сугласности меродавно је оно што каже кирајџија од кога пореско одељење може одмах узети и заклетву по нахођењу своме.

Чл. 42.

Места која су била бојишна линија, као и она где је била домаћа или непријатељска, војска, узимају се само она која за таква у својим извешћима означе војне власти, на тражење пореског одељења. Војне власти тако исто означиће и места из којих је вршено исељавање. Но ако је оно вршено и по наредбама других власти, онда ће послужити за доказ тога извешће и других власти.

Чл. 43.

За доказ тога, да ли се ко иселио из свога дотадањег места живљења због рата, или наредба власти, као и да ли је ко остао и даље у свом месту или у истом променио, са истих узрока, стан, да ли је где своју или нову и другу радњу радио или не, могу се употребити сва доказна средства.

Чл. 44.

Од данас, па за три месеца дана сви који по овом закону имају да буду ослобођени порезе (са свим или делимично), дужни су се писмено пријавити своме најближем пореском одељењу, навести свој случај и узети реверс на пријаву.

Независно од тога, у истом року извршиће сама одељења попис лица и радњи, код којих постоји примена овог закона због порезе.

Сви случајеви где нема спора расправиће се одмах. По спорним случајевима извршиће се потребно извиђење, саслушањем интересованих лица, и другим, па ће се и по њима одлучити.

ж.) Надзор. Жалбе.

Чл. 45

Надзор над извршењем овог закона води Министар Народне Привреде. Он може, преко нарочитих органа вршити преглед рада и дужности појединих тела и сваког ко се огреши о своју дужност, тужити надлежној власти.

Но под надзором не разуме се

мењање већ донетих одлука, појединих тела, нити примање на се њихових функција, нити ма какво улажење у круг њухових надлежности и мењати или утицати на исте.

Чл. 46.

Жалбе на рад пореског одељења и њихових одбора изјављују се Министарству Финансија, а на рад одбора за попис и оцену штета, Касационом Суду, у року од петнаест дана, од дана примљене одлуке.

Жалбе на рад одбора за штету шаљу се непосредно Касационом Суду, а остале надлежном пореском одељењу.

Но лице које је незадовољно са одлуком Министра Финансија, може водити код свог првостепеног суда редован процес, против државе за делимично или тотално смањење порезе по овом закону.

Чл. 47.

Сви докази које по овом закону требају коме лицу, као и све радње власти и судова у земљи, врше се и дају се без икакве таксе.

У доказу се мора назначити, да он има важности само за употребу по овом закону.

з.) Закључна наређења.

Чл. 48.

Како је ово закон, донет под ванредним (у ратним) приликама, у цели да одржи појас који је водио велике ратове, то сва наређења и прописи, донети за редован живот, која су овоме противна, губе силу и важност за све време до потпуне примене овог закона.

Чл. 49.

Овај закон ступа у жнвст чим га Краљ потпише, а добија обавезну снагу од дана кад се у новинама објави.

